

# הַלְכַתָּא לְמִשְׁיחָא בְדַף הַיּוֹמִי

## מִסְכַּת יוֹמָא

תּוֹכֵן

- א. תמיד תחילתו דוחה, סופו אינו דוחה ... דוחה את הטומאה ואינו דוחה את השבת 1
- ב. המכבה אש מחתה ומנורה ... דכבייה בראשו של מזבח ... פטור כיון דנתקה נתקה ... המוריד גחלת מעל גבי המזבח וכבה חייב ... התם לא אינתיק למצותה 2.....
- 4.....

דף מו.

## א. תמיד תחילתו דוחה, סופו אינו דוחה ... דוחה את הטומאה ואינו דוחה את השבת

כל קרבנות הציבור דוחין<sup>1</sup> את השבת ואת הטומאה. כמבואר בפסחים דף עז. ושבת מפורש בתורה וביום השבת שני כבשים וגו' עולת שבת בשבתו על עולת התמיד יעשה ונסכו, הרי מפורש שבשבת מקריבין הקרבן תמיד וקרבן מוסף. שהתורה הזהירה לשמור להקריב קרבן התמיד "במועדו" כשם שבמועדו אפילו בשבת כמו כן במועדו אפילו בטומאה שלא יעכב שום דבר בעולם, וגם הטומאה אינה מעכבת. ומיהו בהקטרתן של איברי התמיד יש חילוקי דינים בדחייתן בין שבת לטומאה.

איברים ופדרים של תמיד שנתותרו עד לערב דוחין את הטומאה, ומקטירין אותן בטומאה. שהקטרתו דוחה את הטומאה כשם שזריקתו דוחה את הטומאה, בין שהקרבן מאותו יום ובין שהוא מיום הקודם.

אך אין אברים ופדרים של התמיד של ערב שבת שנתותרו עד לערב דוחין את השבת<sup>2</sup>, אלא בערב שבת בלבד מקטירין איברי תמיד של ערב שבת, אבל לא בשבת. שדחיית שבת אינו אלא מקרבן היום של שבת.

<sup>1</sup> ערוך השולחן העתיד הלכות ביאת מקדש סימן מ

<sup>2</sup> דמשנה מפורשת היא בשבת (קינ.) דבין לר' ישמעאל ובין לר"ע הלבי יוה"כ אין קריבין בשבת וכ"ש דחול. ואין לשאול דאיך יפלוג ר"ח על תנאים, דיל דר"ח מיירי כשמשלה בהן האור מבעוד יום דנעשו לחמו של מזבח ולכן מקטירין בשבת, ור"י ור"ע מיירי בלא משלה בהן האור דכן מפורש ביומא שם מקודם זה ע"ש. ולפי"ז רבה דפליג עליה דר"ח ס"ל דאפילו במשלה בהם האור אינו דוחה שבת, ואף על גב דלפי"ז אין ראייה דאביי יסבור כרבה דנאמר דאביי מיירי בלא משלה בהן האור, מ"מ יותר נראה דיסבור כרבה דתלמידיה הוה, ולכן הרמב"ם שפסק כרבה אין שום היתר להקטיר של ע"ש בשבת אפילו במשלה בהן האור וזהו שיטתו של הרמב"ם ז"ל. ערוך השולחן העתיד הלכות מעשה הקרבנות סימן סט סעיף י - יא

# הלכתא למשיחא בדרה היומי

## מסכת יומא

וטעם הדבר ש"כתחילתו כן סופו" שטומאה שתחילת הקרבן השחיטה והקבלה והזריקה דחתה טומאה, גם סופו והיינו הקטרת איברים ופדרים ג"כ דוחה. וכן בתמיד של שבת תחילתו כלומר השחיטה והזריקה כן סופו הקטרת התמיד של אותו היום דוחה שבת, אך של ערב שבת וסופו כשם ששחיטתו וזריקתו ביום אחר בע"ש, ואינו דוחה שבת, כך סופו הקטרת אבריו אינו דוחה, את השבת.

י"א<sup>3</sup> שאם משלה בהם האור, דוחין את השבת וכל הדין הנזכר אינו אלא בלא משלה בהם האור. וי"א<sup>4</sup> שאפילו אם משלה בהם האור, אינם דוחים.

י"א<sup>5</sup> שביליל שבת לא ניתנה לדחות ההקטרה של ע"ש, אך סמוך לבוקר כשמסדרין המערכה בשביל קרבן שבת כיון שבלאו הכי מבעירין האש מותר להקטיר גם איברין ופדרין של ע"ש שנתותרו.

חלבי ערב שבת שלא היה פנאי להקטירם בערב שבת<sup>6</sup>, מעלים אותם בליל שבת לראש המזבח ואינם נפסלים בראש המזבח בלינה אפילו עד כמה ימים וזו שאמרו לא הסריח בשר קדש מעולם אפילו היו בראש המזבח כמה ימים.

חלבי שבת קריבין בלילי יום טוב אם חל יום טוב להיות במוצאי שבת, אבל אין קריבין בלילי יום הכפורים שנאמר עולת שבת בשבתו ולא עולת שבת זו בשבת אחרת, ולא עולת חול ביום טוב.

דף מו:

**ב. המכבה אש מחתה ומנורה ... דכבייה בראשו של מזבח**  
**... פטור כיון דנתקה נתקה ... המוריד גחלת מעל גבי**  
**המזבח וכבה חייב ... התם לא אינתיק למצותה**

<sup>3</sup> תוד"ה אבל ליישב הא דאיתא בפ"ק דשבת (דף ב.) בכל מושבותיכם למישרי איברים ופדרים הוא דאתא ועל כרחך היינו איברים ופדרים דחול דאי של שבת מעולת שבת בשבתו נפקא, דהתם איירי במשלה בהם האור

<sup>4</sup> רמב"ם שם.

<sup>5</sup> תי' בתרא בתוס' שם לייש סתירה הנזכרת דהכא אסרינן לילי שבתות, ובשבת איירי להתיר כשבלא"ה מבעיר עצי המערכה.

<sup>6</sup> כסף משנה שם בשם הריטב"א

# הַלְכַתָּא לְמִשְׁיחָא בְדַף הַיּוֹמִי

## מִסְכַּת יוֹמָא

המכבה אש<sup>7</sup> מהמערכות שעל המזבח לוקה שנאמר לא תכבה, ואפילו לא הקריבו עדיין באש זו<sup>8</sup>. ואפילו כיבה רק גחלת אחת מתוך גחלים רבים<sup>9</sup>, ואפילו הורידה מעל המזבח וכיבה, לוקה.

י"א שרק אם כיבה גחלת אחת<sup>10</sup> כולה, חייב אבל כיבה מקצת גחלת פטור. וי"א<sup>11</sup> שגם על מקצת גחלת חייב.

אם הורידה מעל המזבח ולא כיבה, אע"ג שעל ידי כן ממחר את כיבוי הגחלת פטור<sup>12</sup>.

<sup>7</sup> רמב"ם הלכות תמידין ומוספין פרק ב הלכה ו

<sup>8</sup> מנחת חינוך מצוה קלג אות ג

<sup>9</sup> דכבוי במקצת שמה כבוי ואף אם איכא במזבח גחלים הרבה וכיבה אחד מהן לוקה, וכן מסקנת הגמ' שם (זבחים צא): דתלי לה בדבר שאין מתכוין, ובמזלף טיפות קטנות, דבמקצת איכא כבוי, יעו"ש, אמנם זה על הלאו, אבל על עשה דוהאש על המזבח תוקף בו ודאי לא עבר בכבוי במקצת, וזה נראה דהא דמשני (שם) כבוי דמצוה שאני, פירוש דליכא רק לאו לחודא, ולכן אתי עשה דתקריב אשה לד' בהתנדב יין בפני עצמו ודחי ללאו, ומזלפו ע"ג האשים, ולכן אמר ואב"א, דתליא בהך דפליגי אמוראי (בדף צז:) אם עשה דוחה ל"ת שבמקדש, יעו"ש דפליגי רבא ורב אשי, כן הכא תלוי בזה ודוק. אור שמח שם

<sup>10</sup> לשון הרמב"ם "גחלת אחת" נראה לי לומר דדברי רבינו באו בדקדוק שכתב גחלת אחת דהיינו כולה ולא מקצתה וטעמו של רבינו הוא דבשכיבה מקצת הגחלת אינו לוקה מטעם דאש תמיד קפיד רחמנא והא איכא ומה גם דאפשר דיחזור ויבעיר מאיליו ע"י חום האש שיש במקצתה וכבי האי גונא לא עבר אלא תכבה כיון דאיכא אש וגם שבאותה גחלת עצמה הא איכא אש אבל כשכיבה הגחלת כולה הא איכא כיבוי גמור ואף דאיכא טובא דסוף סוף כיבה כיבוי גמור וכיבוי במקצת שמה כיבוי ולפ"ז שניא כיבוי גבי שבת דאפילו בכל שהוא חייב דהא סוף סוף מכבה הוא וגם הגורם כיבוי במסיר שמן מן הנר מכבה הוא שברבינו השמן היה מאור יותר והשתא הולך וחשך ומתמעט מה שאין כן הכא בהורידה מעל המזבח וכיבה ובה ודאי אינו לוקה הכא משום דכיון דאש תמיד קפיד רחמנא שלא יכבה והא איכא אש למה יחוייב מלקות דהא בזה לא ביטל ציוויי יתברך דאש תמיד דהא איכא אש תמיד ולא גרם שום היוק בזה דהא אש נשאר על המזבח אבל במסיר שמן מן הנר ודאי עשה היוק לגוף הנר דחשך מאורו הראשון ואף דכשכיבה גחלת כולה נמי הא איכא אש על המזבח שאני התם דאמר רחמנא לא תכבה והא כיבה כיבוי ממש בידיים וכיבוי במקצת שמה כיבוי. צרור החיים ברמב"ם שם

<sup>11</sup> במנחת חינוך מצוה קלג אות ב הביא מספר מוצל מאש סי' נא הקשה על הרמב"ם למה לא מחלק בין מכבה כל הגחלת ובין המכבה מקצת גחלת כמו בגמרא שם, וכתב "ודבריו תמוהין, דאין הפירוש מקצת כיבוי היינו חצי גחלת, רק הפירוש דאם נשאר עוד אש על המזבח אפילו בהרבה פטור. אבל לענין הדין אין חילוק בין גחלת או מקצת גחלת ובודאי חייבים על כל שהוא, וזה פשוט למעיין בש"ס".

<sup>12</sup> מנ"ח שם אות א אך עיין שו"ת מוצל מאש סי' נא שחקר אמאי לא יהיה חייב משום שממחר הכבוי אמנם בביצה כב. גבי מסתפק מן השמן שחייב משום מכבה עי"ש בתוס' ד"ה והמסתפק. שחייב משום שמכחה את אור הנר ולא משום ממחר כבוי שאינו אלא גרם ודמיא בלחתוך קנדילא שם בתוס' שמותר ביו"ש שאינו אלא גרם כיבוי ואפילו לרא"ש שם (פ"ב סי' י"ז) שדעתו דממחר כיבוי חייב, היינו שכיון שהפתילה והשמן גוף אחד א"כ עושה מעשה בעצם הדבר הדולק משא"כ הכא, ועיין או"ח סי' רס"ה סי' ובס"י תקי"ד ס"י ולכאורה במוריד גחלת דמיא למש"כ בשו"ע סי' תק"ב ס"ב. "אגודה של עצים שהודלקה במדורה, כל עץ שלא אחזה בו האש מותר לשמטו, ואינו דומה למסיר שמן מהנר" ועי"ש בנושאי כלים שדייקו שדוקא באגודה אסור אם אחזה בו האש אבל בלא"ה מותר וכמש"כ במ"ב שם. ועיין קובץ שיעורים פסחים אות קיז שיצא לחלק שבכבתה מאליה אין חייב אלא אם כבתה כל האש ולא בכיבוי מקצת וא"כ לפ"ז בהוריד מעל המזבח מצד כיבוי הגחלת עצמה אינו חייב כיון שיש עדיין אש על גבי המזבח.

# הַלְכָתָא לְמִשְׁיחָא בְדַף הַיּוֹמִי

## מסכת יומא

ואם פקעה<sup>13</sup> כלומר שעפה גחלת מעל המזבח לארץ, אינו חייב אם מכבה אותה כיון שכבר נגמרה מצותה<sup>14</sup>.

אש שחתה מעל המזבח בכל יום להקטרת הקטורת, וביום הכיפורים<sup>15</sup> למחתה שמכניסה לקודש הקודשים, לצורך הקטורת<sup>16</sup>. ואש שלקה מעל המזבח להדלקת המנורה, אף על פי שכבה אותן בראש המזבח, פטור. שהרי כיון שלקחם למצותם<sup>17</sup> אין אני קורא בהן אש המזבח. ואעפ"כ אסור לכבותם<sup>18</sup>.

זרים או פסולים לעבודה שהדליקו המערכות שעל גבי המזבח, או שנתנו אש על המזבח, כיון שעשו איסור ואש זו פסולה, אין איסור לכבותם כלל, ואדרבה מצוה לכבות<sup>19</sup>.

מצוה לכהנים<sup>20</sup> לקיים את האש. כלומר שיוזהרו בה ויערכו אש ועצים הרבה, שתוקד האש תמיד כל היום וכל הלילה, ואם נתעצלו הכהנים וכבתה האש עברו בלא<sup>21</sup>, ומפני זה אמרו רבותינו שהיתה מערכה שניה לקיום האש.

## הדרן עלך טרף בקלפי

<sup>13</sup> ופי' פקעו עפו כמו שאנו רואים במוקדי האש שכל דבר שיש בתוכו לחות הוא עף מן האש כשמתחיל אותו לחות להתנועע ולצאת (תוי"ט בשם פירוש המשניות זבחים פ"ט מ"ו)

<sup>14</sup> תוס' זבחים צ"א: ד"ה המוריד, כיון שאינו חייב עוד להחזירה. ועיין חידושי הריטב"א בסוגייתנו "כי חילוק יש בין שפקעו מאיליהן דכי פקעו מאיליהן פקעה קדושתן שהמזבח דחאם, והיינו דקאמרינן הכא בכולה שמעתין שהורידו בידים מעל המזבח". עיין מנחת חינוך מצוה קלג אות ב

<sup>15</sup> רמב"ם שם

<sup>16</sup> רש"י וריטב"א יומא מה ע"ב ד"ה אש מהתה ומנורה

<sup>17</sup> "פי' וכמאן דאיתיה במזבח דמי כי עדיין הוא לחמו של מזבח אבל הכא אינטיק למצותה ושוב לא קרינא ביה אשו של מזבח"

<sup>18</sup> מנחת חינוך שם אות ג, ועיין בחי' הגר"י פערלא לספר המצוות לרס"ג ל"ת קפה שכתב בשם הר"י מווינא דיש בזה איסור דאורייתא אבל הרס"ג ס"ל שאין איסור כלל

<sup>19</sup> מנחת חינוך שם ועיין שו"ת התם סופר ה"ז ס' מה

<sup>20</sup> רמב"ן עה"ת ויקרא ו פס' ב

<sup>21</sup> ועיין ברמב"ן שהוסיף "ומה שאמר והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה, מקרא יתר, ונדרש לרבותינו (תורת כהנים פרק ב ז) בכל אדם, מלמד שכל המכבה עובר בלא תעשה, ואפילו כבה מן המערכה גחלת אחת לוקה, בין שכבה אותה בראשו של מזבח בין שהורידה וכבה אותה למטה וכמדומה לי שאינו עובר אלא בלאו אחד" ולפ"ז נאמר לאו אחד לכהנים שלא יתעצלו ובוהו אינו חייב אלא א"כ כבה לגמרי שהרי לכך היתה עוד מערכה משמע שאין קפידא אם אחת כבתה ולא שני השייך בכל אדם שלא לכבות ובוהו חייב אפילו כיבה רק גחלת אחת ולא נתמעט האש במזבח (ועיין בלי המדה על התורה פ' צו) אות ב וכעין זה כתב בקובץ שיעורים פסחים אות קיז ועיין כוד מה שכתבתי בזה בספר אלה המצוות חלק ל"ת פא